

Тотығу-тотықсыздану титрлеу әдісі

*Орындаған: Касейнова Гулям
ТППЖ-101*

Тексерген: Жұбатова Айгүл

Тотығу-тотықсыздану титрлеу әдістері

Титрлеудің тотығу-тотықсыздану әдісі тотығу-тотықсыздану реакциясын пайдалануға негізделген. Тотығу-тотықсыздану әдістерінде стандартты титрленген ерітінділер ретінде әр түрлі тотықтырғыштың және тотықсыздандырғыштың ерітінділері пайдаланылады.

*Белгілі он мыңдаған тотығу-
тотықсыздану реакцияларының ішінде
титрметрлік әдісте тек жылдам,
қосымша реакцияға қатыспай, аяғына
шейін, белгілі стехиометрлік жолмен
жүретін және құрамы белгілі қосылыстар
түзетін реакциялар ғана пайдаланылады.
Реакцияның толық жүрген-жүрмегенін
тепе-теңдік тұрақтысы (K_T) мәнімен
анықтауға болады.*

Сандық талдауда пайдаланылатын реакциялар үшін $K_T \geq 10^8$ болу керек. Тотығу-тотықсыздану реакцияларының бағытын және олардың толық жүргенін анықтайтын мән K_T - реакцияға қатысатын жүйелердің стандартты тотығу-тотықсыздану потенциалдарының айырымына байланысты.

$$K_T = 10^{n(E_1 - E_2) / 0,059}$$

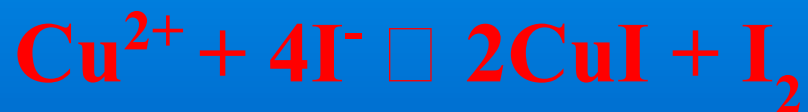
Мұнда,

n – реакцияға қатысатын электрондар саны;

E₁ мен E₂ - тотықтырғыштың және тотықсыздандырғыштың стандартты электродтық потенциалдары.

Сондықтан, реакцияны аяғына дейін жүргізу үшін потенциалдар айырымын арттыру керек. Ол үшін көп жағдайда тотығу-тотықсыздану потенциалдарына әсер ететін факторларды пайдалану қажет. Егер тотығу-тотықсыздану жұптарындағы жеке компоненттердің концентрацияларын өзгертсе, бұл жұптарға сәйкес потенциалдардың мәні де өзгереді, кейде реакцияның бағыты да өзгеруі мүмкін.

Мысалы, титрметрлік талдауда мысты иодметрлік әдіспен анықтайды:

Қазіргі уақытта 50-ден артық тотығу-тотықсыздану әдістері белгілі. Олар көбінесе пайдаланылатын тотықтырғыштың атымен аталады. Мысалы, *перманганатметрлеуде* титрант ретінде KMnO_4 ерітіндісі, *дихроматметрлеуде* - $\text{K}_2\text{Cr}_2\text{O}_7$, *иодметрлеуде* - I_2 мен $\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3$, *броматметрлеуде* - KB_2O_3 , *цериметрлеуде* - $\text{Ce}(\text{SO}_4)_2$ ерітінділері пайдаланылады.

Тотығу-тотықсыздану титрлеу әдісінде титрлеуді тікелей, кері, орынбасу титрлеу тәсілдерімен жүргізуге болады.

Перманганатметрлік әдіс арқылы мор тұзындағы темір мөлшерін, табиғи судың тотығу қасиетін, тыңайтқыштағы кальций мөлшерін, сутегі пероксиді мөлшерін және т.б. анықтауға болады.

Иодометрлік әдіс ауыл шаруашылығында табиғи судағы оттегі мөлшерін, тотияиндағы мыс мөлшерін анықтау үшін қолданылады.

Көптеген тотығу-тотықсыздану реакциялары баяу жүреді, олардың жылдамдығы титриметрлеуге қажетті жылдамдыққа сәйкес келмейді. Мұндай жағдайда реакцияны жылдамдату амалдарын жасау керек:

1) Қыздыру:

Мысалы, сурьма (III) бромат-ионы мен тұз қышқылы ортасында бөлме

температурасында өте баяу тотығады.

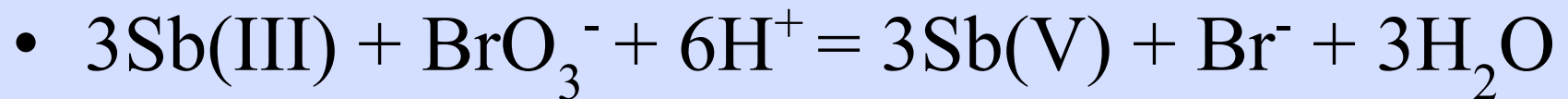
Егер температураны 70-80⁰С-ке дейін

көтерсе, реакцияның жылдамдығы

жеткілікті мөлшерге дейін артады. Осыған

байланысты сурьманы броматметрлік

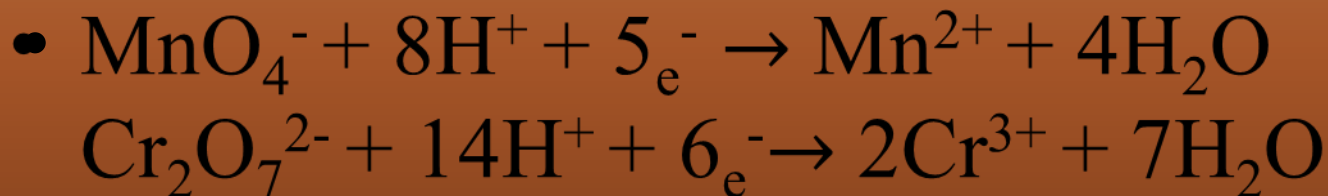
әдіспен анықтауға болады:

*2) Ерітіндінің қышқылдығын өзгерту:
Мысалы, перманганатметрлік әдісте*

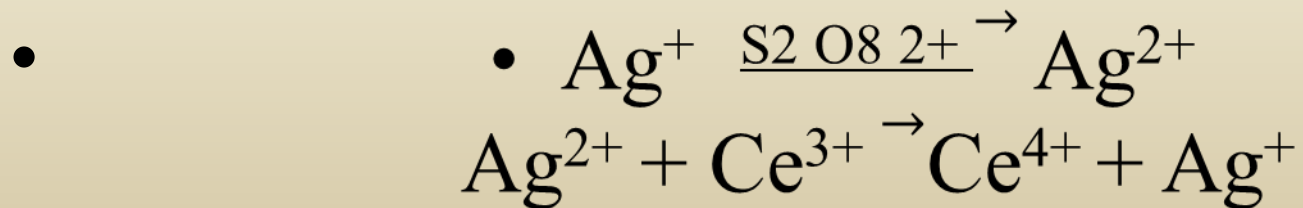

*ионының қышқылдық ортада
тотықтырғыш қасиеттерінің
күшеюіне негізделген:*

3) Катализаторлар пайдалану:

Мысалы, церийді екі зарядталған темірдің стандартты ерітіндісімен титрлеу үшін катализатор ретінде Ag^+ ионын пайдаланып, Ce^{3+} иондарын $K_2S_2O_8$ ерітіндісімен $Ce(IV)$ -ке дейін тотықтырады. Персульфат күміс (I) ионын күміс (II)-ге дейін тотықтырады. Күміс (II) церий (III) ионын церий (IV)-ке дейін тотықтырады, пайда болған күміс (I) тағы персульфатпен тотығады да, цикл қайталанады:

Назарларыңызға рахмет!